

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๕/๒๕๖๘

เรื่องพิจารณาที่ ๑๗/๒๕๖๘

วันที่ ๑ เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

ระหว่าง { นายภักดิ์ น่วมเจิม และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม ๑๒๑ คน ผู้ร้อง
นายพิเชษฐ์ เชื้อเมืองพาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องมีส่วนในการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ในโครงการทั้งสาม หรือไม่

ประเด็นที่สอง มีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย อันเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง และให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นผล หรือไม่ หากผู้ถูกร้องเป็นผู้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง จะทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และจะถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม หรือไม่ เพียงใด

ความเห็น

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ร้องส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม กรณีผู้ถูกร้องได้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง โดยการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายอันเป็นการกระทำที่ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ โดยเดิมก่อนการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยสำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎรจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องได้มอบหมายให้นายจිරพงษ์ วัฒนระรัตน์ ที่ปรึกษา

คณะทำงานทางการเมืองของผู้ถูกร้อง จัดทำ “โครงการสนับสนุนและส่งเสริมประชาชนที่ร้องข้อร้องเรียน ผ่านการพิจารณาของประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร” จำนวน ๔ โครงการ ต่อมาสำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีความเห็นว่าการจัดทำโครงการดังกล่าวในรูปแบบการให้ทุนและเงินช่วยเหลือ น่าจะขัดต่อพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ และพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่กำหนดให้ การใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินจะกระทำได้อเฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมาย อีกทั้งยังสุมเสี่ยงต่อการ ฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ ที่กำหนดห้ามมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือคณะกรรมการ เสนอ แปรญัตติ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันมีผลให้ผู้นั้นมีส่วน ได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย ผู้ถูกร้องมอบหมายให้นายจිරพงศ์ ปรับเปลี่ยนโครงการดังกล่าวให้เหลือเพียง ๓ โครงการ คือ (๑) โครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและ ประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย (๒) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ (๓) โครงการส่งเสริมบทบาทของสตรี ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยผู้ถูกร้องได้ลงนามให้ความ เห็นชอบการจัดทำโครงการ และประธานสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบค่าของงบประมาณของ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้ปรับลดวงเงินงบประมาณจากการ ของงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้ (๑) โครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย จากคำขอ วงเงิน ๑๗๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท คณะรัฐมนตรีมีมติจัดสรรให้ ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ปรับลด ๑๓๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท (๒) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จากคำขอวงเงิน ๘๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท คณะรัฐมนตรีมีมติจัดสรรให้ ๒๑,๗๕๐,๐๐๐ บาท ปรับลด ๖๕,๒๕๐,๐๐๐ บาท และ (๓) โครงการส่งเสริมบทบาทของสตรีทาง การเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จากคำขอวงเงิน ๘๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท คณะรัฐมนตรีมีมติจัดสรรให้ ๒๑,๓๗๕,๐๐๐ บาท ปรับลด ๖๓,๖๒๕,๐๐๐ บาท แล้วสำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอคำขอแปรญัตติเพิ่มงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ในโครงการ ๓ โครงการดังกล่าว (๑) โครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและประชาชน ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำคำขอแปรญัตติเพิ่มอีก ๑๓๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท (๒) โครงการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทำคำขอแปรญัตติเพิ่มอีก ๖๕,๒๕๐,๐๐๐ บาท และ (๓) โครงการส่งเสริมบทบาทของสตรี ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทำคำขอแปรญัตติเพิ่มอีก ๖๓,๖๒๕,๐๐๐ บาท ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติงบประมาณดังกล่าว

การจัดทำคำขอแปรญัตติเพิ่มงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรทั้ง ๓ โครงการดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้องซึ่งเป็นผู้ริเริ่มโครงการโดยการให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการดังกล่าว หลังจากพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ บังคับใช้ เมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้ววิธีใช้จ่ายตามโครงการได้กำหนดให้ประชาชนยื่นคำขอจัดกิจกรรมต่อผู้ถูกร้องเพื่อให้ผู้ถูกร้องเสนอคำขอดังกล่าวต่อคณะกรรมการบริหารโครงการพิจารณาอนุมัติคำขอจัดกิจกรรมซึ่งผู้ถูกร้องเป็นกรรมการในคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติคำขอด้วย จึงเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องมีพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำด้วยประการใด ๆ ซึ่งมีผลให้ตนซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย พ.ศ. ๒๕๖๘ เพื่อนำงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินไปใช้ประโยชน์ในการหาเสียงหรือสร้างความนิยมให้แก่ตนเองในเขตเลือกตั้ง ดังนี้ (๑) โครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีการขอรับการสนับสนุนการจัดอบรมและงบประมาณ ๒ โครงการ เป็นการจัดกิจกรรมในพื้นที่เขตอำเภอดอยหลวง และอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๗ อันเป็นพื้นที่เขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง (๒) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการขอรับการสนับสนุนการจัดอบรมและงบประมาณ ๑๑ โครงการ มี ๑๐ โครงการ ที่ขอจัดโครงการในพื้นที่เขตอำเภอแม่จัน และเขตอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๗ อันเป็นพื้นที่เขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง และ (๓) โครงการส่งเสริมบทบาทของสตรีทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการขอรับการสนับสนุนการจัดอบรมและงบประมาณ ๖๓ โครงการ มี ๕๙ โครงการ ขอจัดโครงการในพื้นที่เขตอำเภอดอยหลวง และเขตอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๗ อันเป็นพื้นที่เขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ผู้ถูกร้องได้เห็นชอบให้นำเงินงบประมาณจากโครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นงบประมาณที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้ถูกร้องไปให้สำนักรักษาความปลอดภัย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จัดโครงการฝึกอบรมกองเกียรติยศเจ้าหน้าที่ตำรวจรัฐสภา ประจำปี ๒๕๖๘ ส่วนร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ สำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎรได้จัดทำคำขอของงบประมาณในโครงการที่มีลักษณะเดียวกันกับโครงการทั้ง ๓ โครงการดังกล่าว ดังนี้ (๑) โครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของงบประมาณ ๒๕๐,๕๗๒,๘๐๐ บาท (๒) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของงบประมาณ ๒๐๑,๑๓๘,๐๐๐ บาท และ (๓) โครงการส่งเสริมบทบาทของสตรีทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข ของงบประมาณ ๑๔๑,๘๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นการเสนอของงบประมาณที่มีรูปแบบ ทำนองเดียวกันและต่อเนื่องมาจากโครงการตามงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ที่ผู้ถูกร้องมีส่วนในการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ในการใช้งบประมาณ รายจ่าย ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง แม้ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่ง ที่ ๑๒/๒๕๖๖ ไว้ว่า การยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม ต้องอยู่ในระหว่างการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาก็ตาม ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๔ ที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้อธิบายไว้ในหนังสือความมุ่งหมายและคำอธิบาย ประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ อันมีใจความว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จึงได้กำหนดโทษในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีการกระทำที่มีส่วนได้เสียในการใช้จ่ายงบประมาณ ตามความในวรรคสามแห่งมาตรานี้ ... ต้องถูกเรียกให้ชดใช้เงินพร้อมด้วยดอกเบี้ยที่ได้มีการนำไปใช้ ในโครงการต่าง ๆ คืบ โดยกำหนดอายุความในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายไว้เป็นเวลาสี่สิบปี นับแต่วันที่มีการจัดสรรงบประมาณนั้น ...” ซึ่งมิได้จำกัดให้การยื่นคำร้องต้องกระทำ “ในระหว่าง การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะกรรมการ” ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ ไว้พิจารณาวินิจฉัยได้โดยไม่มีข้อจำกัด “เงื่อนไข” หรือ “เงื่อนไขเวลา” นอกจากนี้ยังทำให้บทกำหนดโทษ เกี่ยวกับการให้รับผิดชอบชดใช้เงินคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ยไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ แม้พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ จะมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้ว มิได้เป็นร่างกฎหมายที่ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แต่เมื่อผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้กระทำการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ให้ผู้ถูกร้องสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม ให้ผู้ถูกร้องรับผิดชอบชดใช้เงินที่ผู้ถูกร้องมีส่วนโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการ ใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๘ ที่ผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ เป็นเงิน ๑๗๘,๑๒๕,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสามและวรรคสี่ ให้ผู้ถูกร้องรับผิดชอบชดใช้เงินที่ผู้ถูกร้องมีส่วนโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการจะได้ใช้งบประมาณรายจ่าย

ประจำปี ๒๕๖๙ ที่ผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ เป็นเงิน ๕๙๓,๕๖๐,๘๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสามและวรรคสี่ มีคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการชั่วคราวก่อนที่ศาลจะมีคำวินิจฉัย โดยกำหนดให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร และมีคำสั่งให้ผู้เกี่ยวข้องระงับการใช้เบิกจ่ายงบประมาณ รายจ่ายของโครงการ ทั้ง ๓ โครงการ ตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๘ ที่สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎรได้รับการจัดสรร

ข้อพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า ที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรขอถอนโครงการออกจาก งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ศาลรัฐธรรมนูญต้องสั่งจำหน่ายคดีเพราะไม่มี เหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยคดีต่อไป หรือไม่ ข้อเท็จจริงจากการไต่สวน ได้ความว่ากลุ่มงาน รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง สำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎรขอถอนโครงการทั้งสาม และเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรขอปรับลดงบประมาณของโครงการทั้งสามเหลือศูนย์บาทในชั้น การพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ ซึ่งมีผลเป็นการยกเลิก โครงการทั้งสามออกจากคำขอจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ แล้วก็ตาม แต่ไม่มีผลทำให้การกระทำของผู้ถูกร้องอันเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้วถูกลบล้างไป และไม่มีผลต่อการ พิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๑ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญไม่สั่งจำหน่ายคดีก็ได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงพิจารณาคดีนี้ต่อไปได้

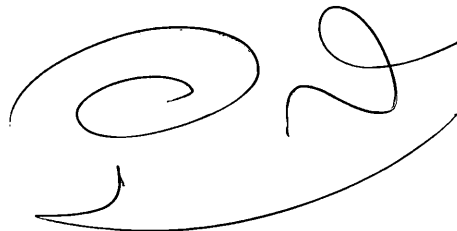
พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติในทางลดหรือตัดทอนรายจ่าย ซึ่งมีใสรายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (๑) เงินสงฆ์ใช้ต้นเงินกู้ (๒) ดอกเบี้ยเงินกู้ (๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย” วรรคสอง บัญญัติว่า “ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะกรรมการ การเสนอ การแปรญัตติหรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือกรรมการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการ ใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้” วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา เห็นว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคสอง ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคสอง ให้การเสนอ การแปรญัตติ

หรือการกระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นผล ถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้กระทำการนั้นสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น แต่ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กระทำการหรืออนุมัติให้กระทำการหรือรู้ว่ามี การกระทำดังกล่าวแล้วแต่มิได้สั่งยับยั้ง ให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้อยู่ในที่ประชุมในขณะที่มีมติ และให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายนั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย” วรยศ บัญญัติว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจัดทำโครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรเงินงบประมาณโดยรู้ว่ามี การดำเนินการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ถ้าได้บันทึกข้อโต้แย้งไว้เป็นหนังสือหรือมีหนังสือแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ให้พ้นจากความรับผิด” วรยศทำ บัญญัติว่า “การเรียกเงินคืนตามวรรคสามหรือวรรคสี่ ให้กระทำได้ภายในยี่สิบปีนับแต่วันที่มีการจัดสรรงบประมาณนั้น” ในประเด็นที่หนึ่งฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมีส่วนในการเสนอ การแปรญัตติโครงการทั้งสามตามคำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ในฐานะรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ตามเอกสารหมายเลข ๙/๑ ถึง ๙/๖ แต่โครงการทั้งสามไม่ได้ระบุพื้นที่ที่จะดำเนินกิจกรรมโครงการดังกล่าว

ส่วนประเด็นที่สอง ว่าที่ร้อยตำรวจตรี อาพัทธ์ สุขะนันท์ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการ เบิกความว่า กลุ่มงานรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ไม่จำเป็นต้องเสนอ คำของงบประมาณและเสนอคำขอแปรญัตติต่อผู้ถูกร้องเพื่อให้ความเห็นชอบ แต่สามารถส่งคำของ งบประมาณแต่ละโครงการไปยังสำนักนโยบายและแผนเพื่อรวบรวมของทุกส่วนราชการภายในและเสนอ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบ ก่อนเสนอประธานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบ และลงนาม เพื่อส่งไปยังสำนักงบประมาณต่อไป ซึ่งกลุ่มงานอื่น ๆ ก็สามารถขอแปรญัตติได้เอง เป็นเรื่องปกติตามวิธีการเสนอของงบประมาณ แสดงว่า หากผู้ถูกร้องมีคำสั่งไม่เห็นชอบให้เสนอคำแปรญัตติ กลุ่มงานรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ก็ยังคงเสนอคำแปรญัตติไปยังสำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎรได้ รวมทั้งการเสนอคำของงบประมาณและคำขอแปรญัตติโครงการทั้งสามที่มาจาก การดำริของผู้ถูกร้อง ก็เป็นการเสนอเพื่อให้ผู้ถูกร้องให้ความเห็นเป็นการภายในกลุ่มงานรองประธาน สภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มงานที่มีหน้าที่สนับสนุนส่วนราชการภายในสำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎรโดยต้องผ่านการพิจารณาจากเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและประธานสภาผู้แทนราษฎร พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนส่งให้คณะรัฐมนตรีผ่านสำนักงบประมาณต่อไป การกระทำของผู้ถูกร้อง ในส่วนการเสนอคำของงบประมาณและคำแปรญัตติขอเพิ่มงบประมาณของโครงการทั้งสามจึงมีลักษณะ เป็นการให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการที่เป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๒) ตามคำสั่งสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๔๙/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๗

ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมอบหมายให้ผู้ถูกร้องมีอำนาจสั่งและปฏิบัติราชการแทนเกี่ยวกับการบริหารราชการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในงานด้านกิจการงบประมาณ และหากพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณรายจ่าย พ.ศ. ๒๕๖๙ มีผลใช้บังคับแล้ว สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรและใช้งบประมาณเท่านั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่มีส่วนโดยตรงในการใช้งบประมาณรายจ่ายดังกล่าว ส่วนผู้ถูกร้องมีส่วนโดยทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายหรือไม่ ซึ่งจากการไต่สวนปรากฏว่าปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องเป็นผู้ริเริ่มให้จัดทำโครงการทั้งสามเพื่อของบประมาณ และผู้ถูกร้องยังเป็นที่ปรึกษาและกรรมการในคณะกรรมการบริหารโครงการทั้งสามด้วยก็ตาม โครงการทั้งสามดังกล่าวมีลักษณะเป็นการดำเนินกิจกรรมทั่วประเทศและกระจายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ โดยให้ประชาชนยื่นคำขอให้สภาผู้แทนราษฎรไปจัดกิจกรรมตามโครงการทั้งสามได้ ส่วนการคัดเลือกนั้นคณะกรรมการจะเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาคำขอ ซึ่งผู้ถูกร้องเป็นเพียงหนึ่งในคณะกรรมการเท่านั้น ไม่อาจถือได้ว่าผู้ถูกร้องมีส่วนในทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย การที่ผู้ถูกร้องจัดทำโครงการทั้งสามดังกล่าวจึงเป็นการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจเพื่อประโยชน์ของทางราชการ และเป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๒) ผู้ถูกร้องจึงไม่มีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายแต่อย่างใด ไม่เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม

(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ